

Neue Büdliche Peter Bettung.

נייע יידישע

פערסער צייטונג

ד'עזש בלאקס ערשטע דריימאל וואָכענטליך... פֿרעמאג-ביילאנע... 8 גולדען... 4 גולדען... 2 גולדען...

אויף ד'עזש צייטונג קאנו מאן עדינן מאן... פֿרעמאג-ביילאנע... 8 גולדען... 4 גולדען... 2 גולדען...

Nr. 90. ערסער יאהרנאנג. פּעסמ. מיטטוואָך, מו' כסליו-התרמ"ה. Budapest, den 3. Dezember 1884.

אויס דעם אונגארישען רייכסטאגע.

אם 1. ד'עזש (מאָנאָט) ווארדע דיא באַרשעט-דעבאטע אָהנע יעדע איינער שטאַרונג פֿאַרשט-געוועטע. מערקווירדיג היעבויא אויט דאס קרין איי-צייגעס מיטגליעד דער ליבעראלען פארטייא וואהרעדע ד'עזש ויטצונג דאס ווארט נאדם. דאס בארשעט דער רעניערונג ערפּוהר, וויא אינווערע לעזער וויי-טער אונטען זעהען ווערדען זייטעס איינער זעהר טיכטיגער רעדנער רעכט הארטע אנגריפֿע; דאך קיין דעפּוטירטער דער רעניערונגס-פארטייא ער-האָב זיך. אויס ד'עזש אנגריפֿע הורד אנפֿיהרונג פֿאַן זענענ-גרונדען צוריקצו-ווייזען. אונד ווארום ד'ע-זעם בעהאררליכע שווייגען זייטעס דער ליבעראלען פארטייא? איינפֿאַך דעס האָלד, ווייל זיא צום פֿינאנצ-מיניסטער, דעם פֿאַרשען סאפּאר, דאס פֿאַללע פֿער-טרויען האט. דאס ער, אויך אָהנע יעדע פרעמדע פֿערטערהייטונג, דאס פֿאַן איהם מיט פֿיעלער זאכ-קעננטניס אונד גרוינליכקייט צוזאמענגעשטעללע בארשעט אויך זעלבסט געניגענער רעכטספֿערטיגען ווירד קאננען, אונד דער הערר פֿינאנצ-מיניסטער האט דענן אויך אין איינער לאנגערען זאכענפֿאַרשען איינאיינאנדערעטצונג געצייגט, דאסס דאס פֿאַן איהם אונטערברייטיגטע בארשעט פֿיר דאס יאהר 1885 אויף זעהר סאָלדען גונדלאנגען בערוהט, זא דאס אן דעמובלענדע דורכאויס ניכט גערישטעלט ווערדען קאנן, נאמענטליך יענע שטעללען אין דער ריעדע דעם פֿינאנצ-מיניסטערס פֿאַנדען דען אללגע-מינסטען ביפֿאַלל, אין דענען ער פֿערזיכערטע, דאס גלייכעוויכט אין דען אָרדענטליכען אינאנאהמען אונד אויסנאמען אָהנע יעדע שטייער-ערהאונג הער-שמעללעך צו קאננען אָנלייך אויך אין צוקונפט צויר שאפֿונג נייער שטאאטליכער אינריכטונגען אַהרליך פֿיעלע מיליאָנען צויר פֿערווערונג געלא-גען זאָללען. — אונד גיין וואָללען וויר דען נאנג דער דעבאטע אין פֿאַלגענדעם צור קלארען אונד איבער-זיכטליכען דארשטעללונג ברינגען.

אלס ערסטער רעדנער נאדם אלבערט סענט-קיראל, אין נאנץ נייער דעפּוטירטער, דאס וואָרט, דער אונטער אנדערס זאגטע: „האָדעס הייזן איך האבע מיך קיינער דער בעשטע הענדען פֿאַליטישען פארטייען אונטערלאס-טען, ווייל איך אין דער פֿאַליטיק פֿרייע האנד הא-בען ווילל, אונד איך קיינעם בעשלוסע אירענער-וועלכער פארטייא אונטערשטעהען מאן. וואס דאס בארשעט בעטרופֿט, זא בעויליגלע איך איין זאָללעס נור איינער רעניערונג, צו וועלכער איך פֿאַללעס פֿערטרויען בעוויצען, ווייל זיא דא געוועטע הייליג האָלט אונד אויסצוהיירען ווכט. האט אבער אויך דא גענעוואָרטענע רעניערונג דא געוועטע געוויס-סענהאפט פֿאַליטישעקעס? — איך מיס זאגען: „ניין“ — אין צווייא וויכטיגע פֿונקטען האט זיא דיעס אונטער-לאסען: דער ערסטע פֿונקט פֿאַלגענדער: אין דעם אויסנלייכע-געוועטע פֿאַן 1807, וועלכעס איך אלס גונדלאנגע אונטערער שטאאטס-פֿערפֿאַסטונג פֿאַלקאָממען אנטרעקענע, ווירד אין 12 פֿאַן דער אונגארישען ארמעע געשפּאַרבען אלס בעשטאנדטייל דער ארמעע דער געזאממט-מא-נאכטיע, איך פֿאַרדערע דא הערר, דאס ד'עזש גע-זעצטעס-בעשטימונג צויר אויספֿיהרונג געלאנגע אונד איינע זעלבסטשטאַנדיגע אונגארישע ארמעע אינס לעבען גערופֿען ווערדען! (לעבהאפטער ביי-פֿאַלל זייטעס דער איינערסט-לינקען.) דער צווייטע

פונקט, בעציליך דעסען דיא רעניערונג אים גע-זעטן ניכט צויר אויספֿיהרונג געבראכט, אים זיא ערויכטונג איינע זעלבסטשטאַנדיגע אונגארישען צאָלל-געביעטעס! עבען אין פֿאַללע דעם געמינא-מען צאָלל-געביעטעס ביי דער רייכסדאלפֿטען אויט עס איינע אונטערלייכקייט, דאס אונגארן זיך מאטע-רעלל אונד פֿינאנציעלל אויפֿשווינגען; זאָלאנגע אונגארן קיינע איינע ארמעע אונד קיין איינעס צאָלל-געביעטעס בעוויצען, ווירד עס ניע איינע אנלי-הע ערהאלטען, אלס אויף האָדע וואכער-ציונען! אויס ד'עזש גינדע שלעסע איך מיך דעם אנטרא-גע אינאָניס אונד פֿערווערפע דאס פֿאַן דער רעניערונג אונטערברייטיגטע בארשעט! (לעב-האפטע, לאנגדויערנדיע ביפֿאַלל-רופֿע זייטעס דער איינערסט-לינקען.)

אלס צווייטער רעדנער שפּאַך גראף איינען זייטען דער עבענפֿאַללס צו קיינער פארטייא געהאָרט; ער זאגטע אונטער אנדערס: „אָבוואָהל איך ניכט צויר רעניערונגס-פארטייא געהאָרט, געהע איך דאס בארשעט דעננאך אן ווייל איך דיא בע-שטערענדיגע אונד דיא טראַנסיקט דער גענעוואָר-טיגען רעניערונג פֿיר פֿערטרייענעס דאס ווי-דיג האלטען אלליין אויך אין ווינעש, דאס אין איינעס אונגארישען צאָלל-געביעטעס מאנליכעס באלד ערוויכטע ווערדען. אין ד'עזש פֿונקטע שטייטע איך מיט דעם העררן פֿאַרדענער פֿאַלל-קאָממען איבעראויס אונגארן ווירד ניע אויך וואָהל-האבענדער אינדוסטריע ווערדען אונד ניע איינע ביל-הענדע אינדוסטריע האבען, זאָלאנגע וויר קיין אי-גענעס צאָלל-געביעטע האבען, דאמיט דיא עסטער-ריישישען פֿאַבריקאנטען אונטער לאנד ניכט מיט איהרען ארטיקלען איבערשוועמען אונד זיא אונטערע נאך שוואכע אינדוסטריע ניכט ווייטער ערוויכען קאננען! איך בין איבערצייגט, דאס דיא רעניערונג בייא ערויכטונג איינעס איינענען אונגארישען צאָלל-געביעטעס מיט קיינען אלגעוואָרענען שוועריקייטען צו קאָמפּעסן האבען ווירד! (ד'עזש רעדנער קאָנ-טע פֿאַן קיינער זייטע אויף ביפֿאַלל רעכנען, דיא איינערסט לינקע קאָננעט עס נאטירליך ניכט ביל-ליגען, דאס ער זיך פֿיר דיא אנטרא-גע פֿיר דעם בארשעט ערקלאַרע: דיא ליבעראלע פארטייא דאנענען קאָננעט וויעדער איהרעווייטע דער פֿאַר-דערונג נאך איינעם איינענען אונגארישען צאָלל-געביעטע ניכט צושטיממען.)

אלס דריטער רעדנער נאדם פֿויל האָט שיי דאס וואָרט, ד'עזש מאן: געהאָרט צו דען פֿאַרציג-לייכטען מיטגליעדערען דער איינערסט-לינקען, ער זאגטע: „האָדעס הייזן איך בין מיט דעם נאנצען בארשעט ניכט צופֿרעדען! אין ד'עזש ווערדען האָדע סיממען אלס איינאנדהען אויפֿגעשטעללט, דיא אבער ניע שטאאטליכען איינגעהען, אין דען לעצטען יאהרען האבען וויר דעס בעציליך דיא טרע ענטשיידונגען געלעבט. נאמענטליך דיא שטאאטס-איינענבאהנען ווערפֿען בייא ווייטעס ניכט זא פֿיעל אב, אלס אויס בארשעט איינגעבען ווירד, וואס אויט דאן דאס ענדע? דיא רעניערונג זא פֿיעל אב, אלס אויס בארשעט איינגעבען ווירד, וואס אויט דאן דאס ענדע? דיא רעניערונג קאָממעט מיט „נאכטראגס-קרעדיטען“, דאס הייסט: דיא דיא איינאנדהען ניכט זא ווייכליך פֿלעסען, אלס זיא עס גענלייכט אָדער אלס זיא דען רייכסטאג גלייבען מאכען וואללעט, זא נישט זיא צויר בע-שטרייטונג דער שטאאטס-אויסנאבען נייערדינגס אנליהען אויף, וועלכע דאס פֿאַרלאמענט זאָלאַן נאטירליך גיט הייזען מיט! דאס דעפֿעיט

ווירד פֿיעל האָדער זיין אלס אים בארשעט אונט-געבען ווירד, נאך, מיינער בערעכנונג ווירד ד'עזש דעפֿעיט פֿיר דאס יאהר 1885 ניכט, וויא וויר הערר פֿינאנצ-מיניסטער גלייבן זענען זיין ווילל צוואַלף מיליאָנען בעטראגען, זאָדערן מינדעסטעס 40 מיליאָנען! דיא רעניערונג פֿערקויפט אלליאָהרליך אויס פֿיעלע מיליאָנען שטאאטס-ניטער, ביז ענדליך מעהר ניכטס צום פֿערקויפען אירונג זיין ווירד. — דער אונטערנאנג דער „גענעטרא“ (אירעליגע מיטטעל-קלאסע) אויט פֿיר דאס לאנד פֿאַן אונטערבענע-בארעס שארען, אונד דיא רעניערונג אונטערנימט ניכטס, אויס דעם ווייטער-גרייפֿען ד'עזש איבעלס איינהאלט צו טהון! עבען ד'עזש ד'עזש ענטשטאנדען דיא אונטערוועגן בעוועגונגען אין דער אונטערנאנג געזעלשאַפט! נור אויף ד'עזש ווייזע קאָננעט דער אנט-סעמיטיסמוס אויס זיך גיר פֿען, ניר וואָ אוינז-פֿיערענדיגט העררשט, פֿינדען דער ארטיקלען העט-צערניען אַנקלאנג, דיא בעוועגונג אויט איינגעלע-גענען דאס גראַסע קאפּיטאל געריכטעט, אין דרייט-לאנד ריכטעט זיך דער קאמפּף גענען דיא גראַסען פֿאַבריקען, הייזר אין אונגארן דאנענען גענען דיא יודען! אלל דאס האט אבער, וויא געזאגט, דיא רעניערונג הורד איהרע שלעכטע פֿאַליטיק פֿערשול-דעט, ד'עזש רעניערונג בעויליגלע איך קיין בארשעט! (לעבהאפטער ברינגען, זייטעס דער איינערסט-לינקען.)

אלס פֿיערטער רעדנער נאדם פֿערדינאנד הא-ראנט, קיינען מיטגליעדער דער געמאיינטען אָפּפּאָז-יצאָן דאס וואָרט, דער אונטער אנדערס זאגטע: „לויט דער אויפֿשטעללונגען אים פֿאַרליענענדען בארשעט ווירדע דאס דעפֿעיט נור עטוואס איבער 11 מיליאָנען בעטראגען. מיט ד'עזש ערנעבונדעס קאָננעט מאן וואָהל צופֿרעדען זיין אָנלייך דיא לאנד זעצטע אויס 40 ביז 45 מיליאָנען אַהרליך מעהר שטייערן לייסטעט, אלס פֿאַר 10 יאהרען, ליי-דער איז אבער דאס נאנצע אין שווינעל, דען דאס דעפֿעיט פֿיר 1885 ווירד ניכט 11 מיליאָנען, זאָדערן מינדעסטעס 33 מיליאָנען בעטראגען, אויס יאהרע 18-3 האבען דיא דירעקטען שטייערן 37 מיל-יאָנען ערנעבען, פֿיר דאס יאהר 1885 נישט יעדאך דער פֿינאנצ-מיניסטער איין עטראָניגס פֿאַן 44 מיל-יאָנען אן, איך בין אבער איבערצייגט, דאס זא פֿיעל ניכט איינקאָממען ווירד! דיא שטאאטס-בארהעט ווערדען אים נאכסטען יאהרע געוויס ניכט זא פֿיעל אבווערפֿען, אלס אויס יאהרע 1883, דא וויר יא קיי-נען עקספּארט האבען, אללע בערעכנונגען דעם בארשעט בערוהען דעמאך אויף גאנץ אונטאָלי-דער געטראַלעט, איינע פֿאַליטיק, בייא דער מאן נאך 10 יאהרענער דויער אונד נאך זא פֿיעלען שטייער-ערהאונגען נאך איינער ניע אנליהען אויפֿגעהמען אונד דיא איינע פֿערטערען מוס, איינע זאָלכע פֿאַליטיק קאנן דאך נור פֿערהאנגענע פֿאַלל פֿיר דאס לאנד ווערדען, איך האבע עטראַנספֿאַלל ניכטס דאנענען, וועגן ד'עזש בארשעט אן אונד פֿיר זיך אין פֿערהאנדלונג געצאָגען ווירד: אלליין וועגן עס זיך דארויס האנדלען ווירד, דאסס דאס בארשעט דאן ווערדען איך מיט שטרויען גענען ד'עזש זעלע צום אויסדרוקען ברינגען! (לעבהאפטער ביפֿאַלל אונד עליענ-רופֿע זייטעס דער געמאיינטען אָפּפּאָז-יצאָן.)

נען ערהאָב זיך דער פֿינאנצ-מיניסטער גראף סאפּאר, דער אללען פֿאַרדענען אנטוואָר-טעטע אונד דערען אנגריפֿע אלס ניכט שטייכ-

אנפערטווען. דאס רעניערונג מיטע עבען דאס פיל- מיליאנ-שולען אין דער וויזע אָננאָווער, דאס אויך דער העברעאישע אונטערריכט דער יידישען צאָנלינגע קינדע אללצו עמפּאַנדליכע פּערקורצונג ערליידען ווירדע!

* (נייע געפאהר פיר אונזע- רעניערונג) עקספארט- פראנצויזישע רעניערונג נעהט עבען דאס דאס דיא אינפיהר פאן געמיינדע צו ערשווערען, אינדעם דיא געמיינדע-צאללע אום 2 פראנקס ערהאטט ווערדען זאללען. אויך דער דייטשע רייכטמאן וויל דען גע- טרודע - צאלל ערהאטען. היערווך ווירדע אויזער געמיינדע-עקספארט וועהר עמפּאַנדליך געשארנט ווערדען. אויזער געמיינדעס מיטשטערראום דעם אייסערן האט בערייטט אין פארזי געגען דיזעע מאס- רעגעל ערנסטע פארשטעלונגען געמאכט מיט דער דראָהונג. דאס אויך וויר דיא צאללע פיר פראנ- צויזישע אינדוסטריע-ארטיקלען אין דיזעעס פאללע ערהאטען מיטטען. מאָנליך, דאס דיא פראנצויזישע רעניערונג אין פאלגע דיזעעס פארשטעלונג איהרען דורכאויס שאַרליכען פלאן פאללען לאַסט. אַפּפּענ- באַ מיטטע אבער אווער מיטטער דעם אייסערן אויך אין בערלין דיזעעלבען פארשטעלונגען מא- כען. וויר מיטטע דאס פיר ארבעט פראגען, דאס אויזער געמיינדע פאן דען יידישען אונטער-פראנצויזישען מאַרקטען ניכט פּערדראַנגט ווערדע!

* (דער פלאטע עני-זעע גע- פראַרען) איינער דער זעלטעסטען פּאַללע- דער דיזעעס איהרהונדערט פּעילייכט דאס ערנסטע פארשטעלונגען ווערדען קאנן. האט זיך יעצט עראַינגעט. וויא נעמליך דעם "ברא-פעשטי הרלאַפּ" געשריעבען ווירד, איזט אים מאַנאטע נאָ- וועמבער דער פלאטע-זעע איינגעפארען.

* (אונזערע אנטווארטן) אין פא- רינער נומער פּאַרפּענטישליכע וויר איינע אן אונס פאן אכטבאיער זייטע געריכטעטע אנפאר- גען: "איזט ניכט בעסער "קיינער", אלס "אינער"? - וויר נעהמען קיינען אנשטאנד, אויזערע דייעס- פּאַלליגע אונזיכט אבער דיא אייגענשטעללע פרא- גע אפּפּאַנגענדעס צו פאָרמלירען. טראָ אַללעס גע שיינט עס נאך איטער מאַנליך, פּאַרמאָן דעם אַבוייכענדען בעשלוססע דעם 21-ער איינשטעטע. אים רייכטמאנע דיא ערנענגונג צווייער פּערטערטער דער יידישען קאָנפּעסיאָן צו ערווערען, וואָהל איזט הער פאן ט'ס אים אויסשוסטע פיר ניר איי- נען פּערטערטער איינגעשטאנדען! אַלליין דער געווענעטע שטאטס-מאן האט זיך נאכטראַגליך אין "היטער-פּאַרמאָן" אַפּפּען געלאסען וואָ- דורך אויך דער צווייטע פּערטערטער איינס אָבער-הויז שליספען זאלל. בעקאנגטליך בעהאר-

רען דיא קאמפלישען קירבען-ווירדענ-מראַנער דא- רוף, דאס דיא זאָגענאנטע "מיטלאר-בישאַפּע" אויך אים נייען אָבער-הויזען ווען אונטער מיטטע-ער- האלטען זאללען, פאן וועלכער פּאַרדערונג זיא אונ- טער קיינען אומשטאנדען אבקאממען וואָללען. - הער פאן מיט אונטער הערער: נון נטו! אַלליין אין דיזעעס פאללע מיטטע אויך דיא אנצאהל דער פּערטערטער דער אַבוייכען קאָנפּעסיאָנען פּער- האַלטיגסאַסיג פּערמערט ווערדען! - דא האבען וויר אלאז דאס היטער-פּאַרמאָן, דורך וועלכעס אויך אין צווייטער פּערטערטער דער יידי- שען קאָנפּעסיאָן איינס אָבער-הויז געלאנגען זאלל! דיא זאכע איזט אלאז פּאַרליפּען דורכאויס ניכט נאנץ פּערלאַרען. - אַלליין וועלכעס אין דעם פאל- לע, דאס דיא ערנענגונג צווייטער פּערטער- טער דער יידישען קאָנפּעסיאָן אויך פאָס פּאַרלא- מענטע אבגעלעהנט ווערדען זאללען, דירפּעט דורכ- אים ניכט דאראן געראכט ווערדען, גאַטט בעהיטע אין דעם זינען שריטטע צו מא- כען, דאס דיא יידישע קאָנפּעסיאָן נאנץ גע- פּערטערטונג בלייבע! הער אין אונגארן, וואָ דיא יידישע רעליגיאָן לידער נאך אומטער געוועזען ניכט רעציפירט איזט. ערשיינט דיא פּערטערטונג דער יידישען קאָנפּעסיאָן אים אָבער-הויזע אלס איינע אויסערדענטליכע ערונגעשלאסן. דיא מאן ניכט דורך איינערע שפּאַלטינגען פּערניכטען דאָרף! וויר האבען וויעדער האַלט דיא שריטטע דער אָרמ- האַראַקטען צום צוועקע דער ערנענגונג צווייטער פּערטערטער אלס געריכטעט אונטער זינען ערקלאַרען, דאך ערמאנהעטע וויר גלייבציטיג, דיא זאכע ניכט אויף דיא שפּיטצע צו טרייבען, דאמיט קיין "חלול השם" ענטשטעהע! אונד וויר מיטטען עס אַפּפּען זאנען, דאס יעדעס, פאן יודען הערריהרענדע גלאַצענדער ערונגעשלאסען נעמליך דיא פּערטער- טונג דער יידישען קאָנפּעסיאָן אים אָבער-הויזע. ריקאָנגע צו מאכען אים איי-אונד אויסלאנגע אלס געוואלטיגער "חלול השם" אויפגעפאַסט ווערדען מיטטע! וויר ווערדען אים רייכטמאנע אָנהענדן דיא שטיממע דער אנט-געמיטען אונטער מיטטען. דענען דיא אללע אַבוייכענדיגע וויר וויל דיא יידי- שע קאָנפּעסיאָן אויף אַבוייכען, הויזע אַבוייכען אים- נע פּערטערטונג ערהאלטען זאלל! וויר פראַגען דא- הער, וועלכע יודען ווירדען דען טרויערען מיטה אַבוייכען אין דיזעע פראַגע מיט דען אנט-גע- מיטען? "איינע אונד דיזעעלבע שטעלונג" איינ- צוגעהערען? - אַבוייכען איזט עס נאך איינע זעלבסט-שיינג, ווען מאן גלויבט, דאס עס פיר דיא אָרטהאָקסיע בעסער וואָרע, ווען דיא יידי- שע קאָנפּעסיאָן נאָר מיינען פּערטערטער

ערהעלמען! ניכט ערסט דאדורך ערלאנגט דיא איינהייט דער יידישען קאָנפּעסיאָן איינע געוועזע- ליכען אַיסדרוק, וויל זיא ניר איינע פּער- טערטער אים אָבער-הויזע ערהאלטען ווירד, זאנ- דערן פאן דאדורך, דאס דיא ערנענגונג צווייטער פּערטערטער זייטעס דער רעניערונג אונד דער געוועזענע-געבונג מאַטאַמאָליך אַבנעלענע וואוירדע! דאס הייטעס דאָן זאָ פּעל: וויר אַנער- קענגען קיינע צווייא יידישען קאָנפּעסיאָנען אים לאנדע! דיזעע מהאומאכע ווירד אבער דאדורך ניכט וועגענושיט, ווען מאן עמווא דען טרויערען יודען ערציעלט. דער יידישען קאָנפּעסיאָן יעדע פּערטערטונג צו ענטזיעהען! אויזערע אַנטוואַרט לייטעט דאָרן: "בעסער, איינער, אלס, קיינער!"

אויס דעם אונגארישען רייכטמאנע.
- דריטער מאן דער באַרשעט. דעכאמפּע.

אויך אס דריטען מאן דער באַרשעט. דע- באמטע (געסטערן) נאהם קיין איינציגעס מיטליעד דער ליבעראלען פּאַרטייאַ אנטהייל. איינמאל האמטע זיא עס דעם פּיאנצ-מיניסטער, דעם גראַפען א- פּאַר, איבערלאסען, זיין באַרשעט צו פּער- טהייריגען. געסטערן וויעדער וואָר עס דער מיניס- טער-פּראָזידענט ט'ס אָ. דער מיט געוואָהנער שטאַרקער האנד אללע גענעערישען רעדנער גליק- ליך אויס דעם פּעלדע שלוג.

צווערט נאהם דער דעפּוטירטע קארל וואָלף, מיטליעד דער געמאַסיגען אַפּפּאַזיציאָן, דאס וואַרט. ער וואָלטע דען נאכוויז ליעפּער, דאס ווען דיא פּיאנצער דעם אונגארישען שטאטטעס זיך אויך געבעסערט, זאָ געשאד דייעס נור אויף קאָסמען דער פּאַלקס-ווירטהשאַפּט, דיא זיך דער צאהלריי- כען אונד דרוקענדען שטייען ווענען ניכט ענטויר- קעלן קאנן. דיא האָהע גרונד-שטייער אונד דיא האָהע פּראַכט-מאַיפע אויף דען באהען אונד דעם פּיאנצער איבען אויף דעם פּאַלקס-ווירטה- שאַפּט איינען פּערניכטענדען דרוק אויס. - נאנץ וויא פּערדינאנד האַראַטסקי, ערקלאַרעט אויך קארל וואָלף, דאס גענעטע אים אללגעמייען וואָהל אנט- צוגעהערען דער גענעטע אַבוייכען רעניערונג יעדאָן זיין מיט טרויען אַבוייכען. נון היעלט אין אנדערעס הערפּאַרדראַגענדעס מיטליעד דער געמאַסיגען אַפּפּאַזיציאָן דער בע- ריהמטע בעלא גרינוואלד, איינע לאַנגערע רעדע, אין דער ער זיך וועניגער מיט דייעס באַרשעט בעפאַסטע, אלס מאָ דער אללגעמייען נאציאָנאלען פּאַליטיק דער רעניערונג, דיא ער וועהר שאַרף טאדעלעט, ער וויען דארויף היין, דאס דיא רעניערונג צו וועניג בעטהיט איזט, אויס דיא

אבער אין זאלטען פּאַללען ריעף פּערדאָ געוואָהנליך: וויא זאלט אויך דאס מאכען? ווען צום ביישפּילע אין קאזיער פּאַרלאָ II. אונד זינע האַפּט-ראַטען פּאַן דער נאצייהייס רעפּאָלע וויר, וואָ נאָלד זיא ווען, וויא זאל- טע מאן דען ארמען יודען איינשארפּען, דאס עבען זיא אלס מוסטער דער אונאייגענציגיקייט, אלס פּעראַכטער דעם נאָלדעס אונד געלעסע, אלס געננער דעם רייכטומס, זיך ערווייזען זאללען! ווען האַכענדיגע אונד האַכעלעהרעטע מאַנגער אללעס אנדערע אין דער וועלט פּערנעסטען אונד איהר נאנצעס זיננען אונד פּראַכטען נור דארויף ריכטען, יענע "צויבער-פּאַרמעלי" צו פּירנען, מיט דערען הילפע מאן נאָלד מאכען קאנן, וויא זאללעטע מאן דעם אימען יידישען הויזער אָדער פּאַרליער איינע רייכטענדע אונד ערהאבענדיגע אנויכט ביידיינען! אונד דאן - איזט עס דען ניכט מאַנליך, דאס דיא געלעהרשען מאַנגער דאס מיטטעל צו נאָלד מאכערייא ענדליך דאָן אויספירען! . . .

"ניע אונד ניכטער!" - ריעף דער נייזע געלעהרשע ר' יוסף ליססאבאן מיט איינער ענטשיעדענהייט, דיא מיט איינעם גראדע איינען אוניווערסיטעט פּערמישט וואר.

הערד ראכבי! (בעקערטע דער שילער סערדא) האלפען זיא נאָלד-מאכערייא ווירקליך פיר אונמאָגליך? אויך זאנע ניע דאס וואָס "אונמאָגליך" (עווערדי- דער פּאַכטע נייז), וויל עס יא אין ווענען ניכט, דעם אללעס מאַנליך איזט! דעם ליבען גאַטטע אויס עבען ניכטס אונמאָגליך! . . .

דעם ליבען גאַטטע (וועדער האַלטע פּערדא), אבער דעם מענשען אויס זאָ עמווא אבסאָלוט אונמאָגליך? (פּאַמטעצונג פּאַלעס)

פראג. דיא יודען בערייכערשען זיך ווירקליך, אַלליין ניכט וויא סאנדרעס גלויבט, וויל דיא הערער, דיא אין דער אומגעבונג דעם אַרטימען לעכטען, דאס נאָלד-מאכען-ער- פונדען האבען אונד דען יודען מיט נאָסען נאָלד-קלומפען בעשענגען, זאָרען אים גענענטהילע. דיא דיא איינע-ל- דעטען הערערן קיין קאָרנען נאָלד ערציינען קאָננען אונד בייא דען יודען שולדען מאכען מוסטען - דעסחאלב גע- לאנג עס זאָ מאכעס יודען, זיך איינען קליינען רייכטומס צו ערווערען.

מערקווירדיג איזט עס, דאס דיא אלטען יידישען שייפטען פּאַר יעדער ארם פּאַן אבערנליבע וואנען. דער אלטע ר' יוסף ליססאבאן, בייא דעם פּערדא פּאַל- לע אכט יאהרע הנירוך ראסלאָן שטודירט, נעכטעס אונד געפאַסטע האמטע, בעשערטעט זיך עכטפאללס אויזער- מילדיך, דיא לייטע נענען דיא איהרלעהרען צו וואנען, דיא צו יענער צייט פאַסט אין אללען אַלגוריאן און נאָרעס, אָדער קליינע צייט מאכט הערששען. אויך איהם האמטע סאנדרעס איינעס פּאַן דער פּראַגע נאָלד-מאכערייא מיטנע- טהיילט. ער לאכעלעט ביטטער איבער זאָלכע אורסהיטער דער צייט, פּאַן דענען אויך דיא יודען ניכט נאנץ פּיריא בעלעבן, אָסט ווענען דעם נאכטעס זיינע שילער פּערדא פּאַלע וואָס, דיא סאלל-קערצע טיף העראב- געבראנגט וואר אונד דער האהן דורך קלאַהען דען אַבוייך דעם סאנעס פּערקירעטע, שאַפּעס ער זיינע שילער אין, דיא לייטע פּאַן דערארטען אירסהיטען פּעניע צו האל- טען אונד אַבוייכען דאָרן צו ווירקען, דאס דיא יודען פּאַן דער ווכט נאך נאָלד זיך ניכט צו געשאפּען הנירדישען לאסען, דיא איהנען פּערהאנגענפּאַלל ווערדען קאָננען.

קאָפּפּ יאנע - דאנן ווארען דיא דיעספּאַלליגען וועכסעל אין דען פאַשען דער יודען אללעריינס אַבוייכען ווערטהאָל- דיא צו שאדען געקאָממען יודען ערשווערען אין דיזעעס פּאַללע דען ערליכטען פּערוסוס; דיא ערוואַנגען ניכט איינמאל איהרע פּרייערע פּערינענגונג מיט דעם אונטער-ליי- כען, דאמיט עס אונטער דעם פּאַלקע ניכט זאָנליך הייסע דיא יידישען גלויביגער אונד וואכערער ווארען עס, וועלכע דיזעען אָדער יענען אָהען הערערן דורך איהרע ריקויכטס. לאָזען פּאַרדערונגען אין דען פּאַך געיאטס! - פּאַן דער בע- צאהלונג איינער דערארטען פּאַרדערונג קאָננעט יא אָהע- היין מעהר ניכט דיא רעדע זיין, וואָ זאָללעטע מאן אלאז איינער זאָלכען פּאַרדערונג אויך נור ערוואַהנען, אונד דיא שטיממונג דער בעפאַלקערונג נענען דיא יודען רייזען אָף! דיא יודען נאכטע אין פּראַג האמטע יא בערייט אָנהענדן וויעדערהאלטע פּלינדערונגען צו פּערהען! יודען יודען פּער- מיטען דאס אַלעס מיט גראַסטע אָרנפּאַלס יעדע שפּאַרונג איהרעס ראכאלינגען זאָ צו ענדליך וויענען אויסאנדערען. יעדע טריבונג איהרער פּערידליכען פּערהאַלטניסע צום פּאַלקע- דיזעעס פּאַלקע דאס זאָנסט זאָ פּלינדערונגען. ויכטיג וואר, פּעריעלע זיך יעצט אויסאנדהסטויע עכטפאללס וואר, דיא ניס וואָהל וואוסטע, דאס קאזיער וואָלף, דער פּאַן יעדער געוואָהנע דעם קאמפּלישען סאנסטמיסס פּיריא וואר, פּיר זיינע יידישען אונטערשראפען רעכט געלאָרענע געווננענע הענטע, דאָהער אללע אויסשרייטונגען נענען דיא יידישע בעפאַלקערונג אויף דאס שפּענעסטע בע- שטאמטע.

דיזעען צושאַרנדע העררשען יודען יענער צייט אין

האלמן בעצבנותו, ער ואנטע: האהעס הווי אן
מוס פאר אללעס העררן ס ע נ ט ק י ר א ל י
אנטווארטען דער אויף מך איינען פאסט אומישען
אינדרוק נעמאכט. ער האטטע נעמליך ערקלאר'ט
דאס אויסגלייכגעזעטן צווישען בידען רייכט-
האלפטען פאם יאהרע 1867 א נ צ ו ע ר ק ע נ -
נ ע ק, אונד טראטצדעס שטעללט ער ד י ע ז ע ל -
ב ע פ א ר ד ע ר ו נ ג, וויא דא איסערט לינקע פאר-
מ י א, וועלכע דיעזעס אויסגלייכגעזעטן ניכט אר-
ערקענט; ס ענטקראלי פאָרדערט נעמליך דא ער-
ריכטונג איינער זעלבסטשאַרדיגע אונגארישען
ארמע אונד מינט, דאס פאראנראף 12 דעס אויס-
גלייכגעזעטעס איינע זאלבע ארמע פערשפרייט.
פירוואהר! הערר ענטקראלי איזט דער ערשטע
מאן, דער אין דען ערוואַנטען פאראנראפן איינע
זאלבען זינן הוינצולעגען זוכט! אויסגלייכגעזעטן
אונד זעלבסטשאַרדיגע אונגארישע ארמע! דיע-
זע בידען בענרופפע ריימען זיך ניע אונד ניממער
צוזאמען, וועהאלב דא אויסאנאדערזעטצונגען
דיעזעס אבגעקארדעטען פאן זעלבסט צוזאמענ-
פאללען!"

וואס דא העררען האָ י ט ש י אונד האָ -
ר א נ ס ק י געגען דא סאָלירטאט דעס באָר -
שעטס פאָרבראכטען, וואנטע גראַפ סאפאריוויטער)
זא קאנן איד דענוועלבען נור פרידער, דאס ניכט
אידע אידעריכטונג דא ריכטיגע אונד זאָרדען עבען
דא פאן מיר אויפגעשטעלטע בערעכונג, ווי
פערקויפן! אהרליך אויס פילע מיליאָנען שטאטס-
ניטע! נאָני ריכטיג! אלליין ווי ווערען יא דאס
היעפיר אינפליעסערע געלד ניכט צום פענסטער
הויט, זאָרדען קויפן אויס דאזעלבע איינע-
באהנען, וועלכע דעס שטאטע איינע גראַסערען נוס-
צען אבווערפן, אלס דא שטאטס. ניטער, מאן זאנט
דאס דא איינעבאהנען אויס יאהרע 1865 ניכט זא-
פיל טראגן ווערען, אלס אויס יאהרע 1863, דא
ווי דעסמאל קיינען טראנספארט האבען, דאָך
דאָרף מאן ניכט פערעכעטען, דאס דער שטאט
יעצט איבער מעהר איינעבאהנען פערפויגט, דא
פער האַלטניסטאט אויך איינען גראַסערען נוסצען
אבווערפן ווערען, אלל דאס צייט, דאס אויך
מינע בערעכונגען אויף ענוונדער גורנדלאגע מאכ-
טע, אויך האבע אלס איינעבאהנען פאן דען איינע-
באהנען קיינע פאללען 15 מיליאָנען אנגענאמען.
דיעזער בעטראג ווירד אויך איינעקאסמען, דא דא
פער וואלטינגען קאָסטען זיך פערמינערט האבען. -
דא העררען בעהרופטען, דאס דער דעפֿיצייט 40
מיליאָנען אויסמאכען ווירד, נון פֿירליך! ווען מאן
אויך דא 11 מיליאָנען, וועלכע צור שולדענטיילונג
בעשטימט זינד, אינד דא 28 מיליאָנען, וועלכע
צו נייען שטאטס. איינריכטונגען פֿערווענדעט ווער-

ווערט פֿערלערען ווירען. - פֿירליך! זא ווייט
נעהט דא פֿינאנציעללע וויזשעס דער אנט-עסע-
מען ניכט, אויס דיעזעס צו בענרייפן!

פֿערשיענע נייאיקיימען.

* (ע הרע נדיס פלאם פיר איינע
יידישע פרויא.) דא פרויא דעס יידישען
דעפארטמענט אויס אונגארישען רייכסטאטע, העררן
קארל שוואב, האט אין אנערקענונג איהרער
פערדינעסטע אויס דא קראנקענשפאלענע אין ער-
רענ-רופלאס ערהאלטען, וועלכעס מיט דער אונ-
טערשיפט איהרע מאטעריאל אונדער קאָנצין
עליאזעטע פֿערווערען איזט!
* (יידישע וואָהלטהאָט יידישע.)
אין דער מאַריענשולע דער בודא-פעסטער יידישען
רעליגיאָנס-געמיינדע וואררען דיעזער טאגע 168
מיטטעל-לאָזע צאנלינגע מיט פּאַללשטאַנדיגען ווי-
טער-אנציען פֿערזעהען, ביא וועלכער פֿעראנלאס-
טונג דער רייכסטאט-דעפארטמענט אונד געמינדע-
פראָזעס מאַרין וואהרמאָן איינע זעהר
ווארמע אנשפראכע היעלט, וועלכע זאָוואָהל אויף
דא ווייבליכע שול-געיהר, אלס אויך אויף אללע
אנוועזנדען איינע זעהר וואָהלטהוענדען אינדרוק
געמאכט.

* (מיניסטער פֿער פֿאַרמאונד
דיא יידישען, וויינקעל-שולען.)
דער פֿעסטער ללאָד' שרייבט: שראָטן דעס
שמרענגען פֿערבאָטעס, דאס מיניסטער טרעפֿאָרט
אין אנגעלעגענהייט דער יידישען, ווינקעל-שולען
ערלאסען האט, בעשעהען דאָך נאָך פֿעלע דער-
זעלבען וויטער, אין דער יינגסטען קאָנגרעגאַצאָן
דעס פעסטער קאָמיטאטס וואררען 3 אנהאבער
זאָלבער, ווינקעל-שולען, אין רעקאָסע-ט א-
קאָל אונד מאַר אַר אַה, צו יע 50 גולדען
געלד-שראַפע פֿעראורטהיילט, דאס בעטרעפֿענע-
דען לעהרער רעקורטען אין דען מיניסטער-טער-
פֿאַרמאונד דער אבער דעס רעקורטע ניכט נור קיינע
פֿאַלגע נאב, זאָרדען אנאָרדעטע דאס דא געלד-
שראַפע זאָ פֿאַרמאונד צו גונסטען דעס, לעהר-
רע-וואונדערהויטען צו ערלעגען זיא, דא דרייא-
ווינקעל-שולען וואררען זאָפֿאָרט געשפּערט -
(ווי דא האַטען ניכט געלויבט, דאס אויך אויס פעס-
טער קאָמיטאטע זאָלבע ווינקעל-שולען עקסיסטירען,
אלליין דאס דעס ווירקליך זאָ אויט, דאס בעווייט
נור דא גאטווענדענדיקייט דערזעלבען, אין דער
האט ווירד אין דען זאָגענעטען "סימבולא-שולען"
לען, זאָ וועגן העברעאישע אונטערריכטעט, דאס
עס קיין וואונדער איזט, וועגן דא יידישען עלטערן
איהרע קינדער ליעבער זאָגענאנטען ווינקעל-שולען

נאכען אכערמאל אנשטאט בעזאהלונג נור וועכעל,
נאפירליך אויף נאָך האָהיע סוממען, זאָ קאס עס, דאס
אין יודע פֿיר אין געלייפֿעטעס נאָרל-געיאַטה, וועלכעס
אורשפרינגליך 100 גולדען ווערט וואר, איינע וועכעלע
פֿאַרדענען פֿאַן 1000 אָדער נאָך מעהר גולדען אין דער
שאטע הערומסטען אבער דא יודען וואוסטען אויך דאפֿיר
צו זאָרען, דאס איהרע פֿאַרדערונגען ניכט פֿיר אללע צייטען
אין לעער שטיק טאפיער בלייבען! זינד נעמליך סעה-
רעע טערמינע אבגעלויפֿען, אונד זאָ אין האָהיע הער
זיך אויסער שאנדע זאָ, ווינען וועכעלע איינצולאָזען, דא
גינגען דא יודען עכט נענעניש פֿאַר, דא קלאסען דא
וועכעלע איין, אונד דעס שולדנער בליעבען נור צו וויא
אויסווענע איכרע; זיך ענטוועדער איינע קונעל דורך דען
קאָפּע צו יאנקע, אָדער אבער דעס קאָדער זיינע סורינע
לאנגע אויפצורעקען.
דער קאָדער וואר אין נאר גענאָרדע הער, נאמענט.
ליך יענער שאטע פֿאַן נאָרען גענענאביע, דא געמינד
שאטליך מיט אויס, מיט דער אלכימיע (פֿאַלשע כעמיע),
זיך בעשאַסען, ער צעהלעט געניע איהרע שולדען, דא
ליינעשאפֿליכע איינבולדונגען הינוטליך דער ערציניגען
פֿאַן נאָר צו אונטערשיטטען, דא יודען קאָנצען אין
דיעזעס פֿאַלע מיט אהרען וועכעלען ביא דער קאָדערליכען
קאסא ערשיינען, וואָ דא אָהנע ווייטעס איינעפֿאַזש
וואררען, האַטטע יעדאָ דער איינע אָדער דער אנדערע
דיעזער האָ-העררען דען מוסה ניכט, זיינע לאנגע דעס קאי-
זער צו ענטדעקען, אונד זיך ליעבער איינע קונעל דורך דען

דען זאללען דאצו רעכנט, דאן האבען דיעזע
העררען אללעדרינגע רעכט, אלליין וועגן מאן שול-
דען טילונג אָדער נייע, נוסבערדענדיג איינריכטונג-
גען שאַטעס, דא ווירד יא דער רייכסטאט ווערד
ניכט אָרמער! זאָ ל כ ע א ויסמאכען דירפֿען נימ-
מער אלס דעפֿיצייט אויפֿעפֿאַסט ווערען, מאן בע-
הויפטעט אויך, דאס דא שטייערן גירגענעס זאָ האָך
זינד אלס ביא אונס, דאס איזט ניכט ריכטיג, אין
עסערטרויך ענטוואַללען שטייערן פֿער קאָפּע 4 גולד'
90 קר, ביא אויס וואָהל 5 גולד' 4 קר; אלליין אין
איטאליען בעטראגען דא שטייערן פֿער קאָפּע 5
גולד' 42 קר! - מאן זאנט אויך, דאס דא פֿינאנ-
ציעללע לאנגע אונגארישע זייט 1876 זיך ניכט געבעס-
טער האבען! דאס איזט פֿאַלש, אויס יאהרע 1876
בעטרויך דא דעפֿיצייט אונגעפֿאַהר 32 מיליאָנען,
נאָך דער בערעכונג האַראנסקיס ווירד דאס דעפֿי-
ציט אויס יאהרע 1885 קיינע פֿאַללען 83 מיליאָנען
בעטראגען, מאן פֿערעכעטע אבער ניכט, דאס אויס
יאהרע 1876 פֿיר שולדענטיילונג אונד נייע שטאטס-
איינריכטונגען נור 14 מיליאָנען פֿערווענדעט וואר-
דען; דיעסמאל זינד אבער פֿיר דיעזע צוועקע פֿאַל-
לע 87 מיליאָנען בעשטימט, אויך קאנן נאָך אלל
דעס פֿערוויכען, דאס דא פֿינאנצ-לאנגע דעס
שטאטעס זיך יא געבעסערט, אונד דאס אויך דאס
גלייכעווייטע אויס שטאטס-הויזהאלטען הערשעל-
לען ווערען, אָהנע עטווא נייע שטייער-הערהאָנגען
איינצופֿירען! (לעכהאפֿטער בייפֿאַלל רעכטעס.)
נון נאָהס אלס לעטצטער רעזערע דער אנט-
טעמישע דעפֿיסירטע באַראָן אַ נ ד ר ע א א ס ק י
דאס וואָרט, אויס דא פֿינאנצ-וויזשעס דער אנט-
טעמישע באַנענע צו מאַרקטע צו ברענגען, ער זאָ-
טע; דא רעזערוונגעס מאַנער ברעכען זיך דען
קאָפּע דאָרבער, וויא מאן דען יידישען געלד-מענ-
שען ציעייעב דאס לאנד אונד דא פֿירייעט פֿערקיי-
פען זאלל - ענדרליך בראכטע ער איינען פֿאַן 10
אנט-טעמישע אונד ציעייעבטען אונגארישען, דאס
מאן דען קאָפּעס דער אונגארישען שטאטס-אל-
פיערע דא טעיע-פֿירייעט ענטציעהען מאנע! -
דא העררען אנט-טעמישע רעכענען דארויף, דאס
דער נאָסטע טהירל דער אונגארישען שטאטס-
אפיערע אין יידישען האַרען זיך בעפֿינען, זאלל-
טע דער אונגארישע שטאטע זיך קאָפּעס דיעזער
פאפיערע ווירקליך מיט איינער שטייער בעלענען,
דאן ווירדען דא בעזיצער אללעדרינגע איינע
עמפֿינדליכען שארען ערלידען, אלליין איינע נאָך
גראַסערען שארען ווירדען דען אונגארישע שטאט
יערדורף ערלידען, דא זאָלכעס פֿאַרהאבען
איינפֿאַך אויס, שטאטס-באנקערטאט אויפֿעפֿאַסט
ווערדען מיסטע, אין פֿאַלגע דעסען דא אונגארישען
פאפיערע אויף דען איראָפּעאישען באַרען אללען

צו פֿערוואַנגען, דאסויט ערצהערצאָן מאטהיאס דעסמאָ
עהר דענוועלבען איינעוועקען קאָנצע.
דיעזע בעשאַטענע דעס קאָדערס וואָהלען II. מיט
דער נאָרל-מאכערייא בלייבע שפירליך אויך אויף דא יודען
פֿינאנצ ניכט אָהנע אַפֿילוסי, דא לייטע, דא קאָדער
אויסמאכען, ברויכטען צו איהרעס טרייבען פֿעל נאָר, וועל-
כעס זיא איינשטעלצשען אין דער האַטענע, דורך איינע
מישונג מיט אנדערען טענאללען נאָך הערענעסלוס נאָסט
נאָרל-קלוסטען ערציניגען צו קאָנצען, דא יודען יוארען בע-
רויט, אלל איהרע נאָרדענען שטוקאכען אונד געיאַהע ריע,
זען האָהען העררען געגען נאָסטען צו איבערלאסען,
אלליין דא האָהען העררען זינד יא בעקאננטליך וועלשען
ביא באַר-געלד, דא יודען ווארען זאָ פֿירנדרליך אויך
"וועכעלע" אנשטאטס באַר-געלד אונגעקומען, דא העררען
און קאָדערליכען האָטע נאכען זאָלבע וועכעלע רעכט גערע-
טע זיך, דא יא זיך איבערציינע העלשען, דאס עס איהנען
פֿירער אָדער פֿאַסערע דענאָך געלינגען ווערען, דאס
מיטטעל צור נאָרל-מאכערייא אויפֿצופֿירען, וואָראנן עס
איהנען דאָך לייכט זיין ווירדען, איהרע וועכעלע ביא דען
יודען איינצולאָזען, דאָך דייע העררען ווסטען פֿענעבעס;
זא קאָנצען קיין נאָרל ערציניגען, דאפֿיר אבער וואוסט דאס
נאָרל אין דען טאפיען דער יודען, אונד אויך וועלכע ווייזען
נאנץ איינפֿאַך! דא וועכעלע ווירדען פֿאַרלירט, דא האָהען
העררען ווארען ניכט אויס שטאנדע, דיעזעלבען איינצולאָזען,
דא וועכעלע וואררען "פֿיאָלאָגריש", אבער נאפירליך נור
אירעס זיא אויף איינע האָהיע סוממע אויסגעשעללט
וואררען! צום נייען טערמין האַטטען דא האָהען העררען
גענעפֿאַלש קיין געלד צור איינלאָזונג דער וועכעלע, זיא

פֿאַרליעטאָן

דער בעקעהרטע פֿילאָזאָף.

- איינע ערצהאלונג אויס דעס, 17. יאהרענדיגעטע. -
(18. מע פֿאַרשטעטונג.)

מאטהיאס אונד ווינע ראַטע וואָהנען אין ווינע, וואָ
זיא דא פֿילאָע ענטווארפֿען צור בעשטיצונג דעס קאפּהאַל-
שען גלויבונגס דורך פֿענטינגע דער דעפֿאָטירטען קיינע
גלויבצייען ערהיעלט מאַט ה י א ס אין פראנ אונע-
טען, וועלכע ווינעס ברודער, דעס קאָדער וואָהלען II, דען
קאָפּע נאָך מעהר פֿערררענען אונד איהן אין זיינע ליי-
דעשאַפט בעשפּאַרען זאָללען, דא מיטטעל אויפֿצופֿירען,
אויס נאָרל צו מאכען, אונד אויך דען "שטיין דער ווייזען"
צו וועקן, מאטהיאס שיקטע איינען שפּיטצובען נאָך דעס
אנדערען נאָך דעס הארדין אין פראנ, אויס דעס קאָדער
איינצורעקען, דאס ער דא ווינע ווייסטע, מיט מאן אין דאס
געמיניסע דער נאָרל-מאכערייא געלאנגען קאָנצע, מאטהיאס
וואָללטע ווינען קאָדערליכען ברודער מיט זאָלבען דומט-
הייטען בעשאַטענען, אויס איהן אללען הענעירונגעס ארביי-
טען איינער מעהר צו ענטפֿערטען.
עס וואר נאָך אלל דעס ניכטע נאפירליכע, אלס דאס
קאָדער וואָהלען II, אללע פֿענטינגע אונד איהן אין זיינע ליי-
דען האָהענען קיינע פֿערוואָלכע נינגע האַטטען, זיינען
פֿירנערען איבערליעס, יא ווינע פֿירנערען דען דען דען
שוואכע קאָדער אהנטע ניכט, דאס דייע ווינע פֿירנערען נור
דא גענונגען אונטערען ווינעס ברודערס מאַט ה י א ס
אונד דעס ערוואַשישען קל ע ז ו ע ל ווארען, דא נור
דאצו בייטראגען זאָללשען, קאָדער וואָהלען פֿאַס טהראַגע